

Godina 1, Broj 1(2022)

ISSN 2831-0667

VISOKA ŠKOLA ZA USLUŽNI BIZNIS
Istočno Sarajevo - Sokolac

VUB

VISOKA ŠKOLA ZA USLUŽNI BIZNIS

ZBORNIK RADOVA

NAUČNI SKUP
«BALKAN NA JAHORINI»

Jahorina, 23.-25. septembar 2022.

**NAUČNI SKUP
„BALKAN NA JAHORINI“
„Stanje i perspektive održivog života i rada
ljudi na Zapadnom Balkanu “**

**SCIENTIFIC MEETING
"BALKANS ON JAHORINA"
"State and perspectives of sustainable life and
work of people in the Western Balkans "**

Visoka škola za uslužni biznis
Istočno Sarajevo - Sokolac
The College of Service Business
Sokolac - East Sarajevo

ISSN
2831-0667

UDK
33:005(082)
502/504(082)
34(082)

ISBN
978-99976-971-4-1

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

33:005(082)
502/504(082)
34(082)

**НАУЧНИ скуп „Балкан на Јахорини“ (1 ; 2022 ;
Јахорина)**

Stanje i perspektive održivog života i rada ljudi na Zapadnom Balkanu / I naučni skup „Balkan na Jahorini 2022“, [Jahorina, 23-25. septembar 2022. godine] = State and perspectives of sustainable life and work of people in the Western Balkans / The first scientific meeting „Balkans on Jahorina 2022“; [urednik Ognjen Bakmaz]. - Sokolac - Istočno Sarajevo : Visoka škola za uslužni biznis, 2022 (Istočno Sarajevo : Print shop). - 329 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 150. - Библиографија уз сваки рад. - Abstracts.

ISBN 978-99976-971-4-1

Jahorina, 23. – 25. septembar 2022.
Zbornik radova I naučnog skupa
„Balkan na Jahorini 2022“

„STANJE I PERSPEKTIVE ODRŽIVOG ŽIVOTA I RADA LJUDI NA
ZAPADNOM BALKANU“

23. - 25. septembar 2022. godine, Jahorina
u organizaciji Visoke škole za uslužni biznis
Sokolac – Istočno Sarajevo

Izdavač:

Visoka škola za uslužni biznis
Sokolac – Istočno Sarajevo

Cara Lazara bb, 71350 Sokolac - Istočno Sarajevo
Web: <https://vud.edu.ba>

Za izdavača:

Doc. dr Ognjen Bakmaz

Urednik:

Doc. dr Ognjen Bakmaz

Štampa

Print Shop doo, Istočno Sarajevo

Za štampariju:

Zoran Miović

Tiraž:

150

Jahorina, 23-25 September 2022
The First Scientific Meeting Proceedings
The Balkans on Jahorina 2022

"THE STATE AND PERSPECTIVES OF SUSTAINABLE LIFE AND
WORK OF PEOPLE IN THE WESTERN BALKANS"

Jahorina, 23-25 September 2022
Organized by: The College of Service Business
Sokolac – East Sarajevo

Published by:
The College of Service Business
Sokolac – East Sarajevo

Cara Lazara bb, 71350 Sokolac - East Sarajevo
Web: <https://vud.edu.ba>

For the Publisher:
Ognjen Bakmaz, PhD, Associate Professor

Edited by:
Ognjen Bakmaz, PhD, Associate Professor

Printed by:
Print Shop Ltd., East Sarajevo

For the Print:
Zoran Miović

Copies:
150

Naučni odbor:

PROF. DR ZORAN MILOŠEVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

DOC. DR OGNJEN BAKMAZ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

PROF. DR DRAGAN TEŠANOVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

PROF. DR NENAD MARKOVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

PROF. DR DRAGAN VUKASOVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo – Sokolac

DR MILOŠ PAVLOVIĆ

Beogradska akademija poslovnih i umetničkih strukovnih studija,
Beograd

DOC. DR IRENA PETRUŠIĆ

Fakultet za menadžment, Herceg Novi, Univerzitet Adriatic

PROF. DR MILAN POČUČA

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija
u Novom Sadu

AKADEMIK PROF. DR BRANKO VUČKOVIĆ

Univerzitet „Adriatik“ – Bar, Fakultet za poslovnu ekonomiju i pravo

AKADEMIK PROF. DR VESNA VUČKOVIĆ

Sudija, v.d. predsednika Vrhovnog suda Crne Gore, Univerzitet
„Adriatik“ – Bar, Fakultet za mediteranske poslovne studije, Tivat

PROF. DR DARKO GOLIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

PROF. DR SANJA ŠKORIĆ

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija
u Novom Sadu

PROF. DR MIROSLAV DODEROVIĆ

Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore

PROF. DR MIROSLAV MILOSAVLJEVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo – Sokolac

PROF. DR DRAGAN ĐURANOVIĆ

Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment Banja Luka

PROF. DR JOKO DRAGOJLOVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo – Sokolac

DOC. DR ACO BOBIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

DOC . DR BILJANA BJELICA

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo – Sokolac

PROF. DR SVETO VESELINOVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo – Sokolac

DOC. DR DRAŽEN ERKIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

DOC. DR MARKO MILOŠEVIĆ

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

PROF. DR IVANA MILOVANOVIĆ

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Univerzitet u Novom Sadu

PROF. DR SANJA LONČAR

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

DOC. DR JELENA MILOSAVLJEVIĆ NIKOV

Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac

DR ISIDORA MILOŠEVIĆ

Visoka poslovna škola strukovnih studija, Novi Sad

Organizacioni odbor:

PROF. DR JOKO DRAGOJLOVIĆ – predsjednik Organizacionog odbora

PROF. DR DARKO GOLIĆ

DOC. DR MARKO MILOŠEVIĆ

DOC. DR DRAŽEN ERKIĆ

DR ISIDORA MILOŠEVIĆ

MSC ALEN KAMIŠ

MSR ANJA KOPRIVICA

Sekretar:

MSR ANJA KOPRIVICA, asistent

Science Board:

Prof. ZORAN MILOŠEVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Ass. Prof. OGNJEN BAKMAZ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. DRAGAN TEŠANOVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. NENAD MARKOVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. DRAGAN VUKASOVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

MILOŠ PAVLOVIĆ, PhD

Belgrade Business and Arts Academy of Applied Studies

Ass. Prof. IRENA PETRUŠIĆ, PhD

The Adriatic University Herceg Novi Faculty of Management

Prof. MILAN POČUČA, PhD

The University Business Academy Faculty of Law for Commerce and
Judiciary in Novi Sad

Prof. BRANKO VUČKOVIĆ, PhD, Academician

The Bar Adriatic University Faculty of Business Economy and Law

Prof. VESNA VUČKOVIĆ, PhD, Academician

The Judge, the acting President of the Montenegro Supreme Court, the
Bar Adriatic University Tivat Faculty of Mediterranean Business Studies

Prof. DARKO GOLIC, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. SANJA ŠKORIĆ, PhD

The University Business Academy Faculty of Law for Commerce and
Judiciary in Novi Sad

Prof. MIROSLAV DODEROVIĆ, PhD

The Montenegro University Faculty of Philosophy

Prof. MIROSLAV MILOSAVLJEVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. DRAGAN ĐURANOVIĆ, PhD

The Banja Luka University of Business Engineering and Management

Prof. JOKO DRAGOJLOVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Ass. Prof. ACO BOBIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Ass. Prof. BILJANA BJELICA, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. SVETO VESELINOVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Ass. Prof. DRAŽEN ERKIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Ass. Prof. MARKO MILOŠEVIĆ, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Prof. IVANA MILOVANOVIĆ, PhD

The Novi Sad Faculty of Sports and Physical Education

Prof. SANJA LONČAR, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

Ass. Prof. JELENA MILOSAVLJEVIĆ NIKOV, PhD

The College of Service Business East Sarajevo - Sokolac

ISIDORA MILOŠEVIĆ, PhD

The Novi Sad School of Business

Organizing Committee:

Prof. JOKO DRAGOJLOVIĆ, PhD – the Chair

Prof. DARKO GOLIC, PhD

Ass. Prof. MARKO MILOŠEVIĆ, PhD

Ass. Prof. DRAŽEN ERKIĆ, PhD

ISIDORA MILOŠEVIĆ, PhD

ALEN KAMIŠ, MSc

ANJA KOPRIVICA, MSc

Secretary:

ANJA KOPRIVICA, MSc, Assistant

S A D R Ź A J

Uvodna riječ.....	17
Miloš Pavlović, Tamara Matić, Ana Kažanegra Veličković ANALIIZA PROFITABILNOSTI BANKARSKOG SEKTORA U SRBIJI I BOSNI I HERCEGOVINI U COVID I PRE-COVID PERIODU.....	26
Nikša Grgurević INSTITUCIONALNI PLURALIZAM KAO RAZVOJNI PRORITET.....	29
Marko Milošević, Ognjen Bakmaz, Saša Adamović FAKTORI OD UTICAJA NA KRETANJE BERZANSKIH INDEKSA NA FINANSIJSKIM TRŽIŠTIMA ZEMALJA U RAZVOJU.....	37
Stevan Stankovski, Gordana Ostojić ZNAČAJ INŽENJERA MEHATRONIKE U ERI DIGITALIZACIJE.....	55
Darko Golić, David Matić E-UPRAVA I RAZVOJ ELEKTRONSKOG POSLOVANJA I TRGOVINE.....	69
Jelena Milosavljević, Isidora Milošević KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA O UGOVORIMA O MEĐUNARODNOJ PRODAJI ROBE.....	91
Željka Bojanić, Ivana Milovanović VREMENSKA PERSPEKTIVA I POZITIVIZAM KAO PREDIKTORI KARIJERNE ADAPTABILNOSTI.....	113

Ognjen Bakmaz, Nenad Marković NOVE DIGITALNE TEHNOLOGIJE I SAVREMENO POSLOVANJE.....	131
Joko Dragojlović, Anja Koprivica KRIVIČNO DELO SILOVANJA U POJEDINIM ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA.....	145
Dragan Vukasović, Biljana Bjelica, Darko Martinov ULOGA POREZA NA IMOVINU U ODRŽANJU FINANSIJSKE STABILNOSTI BUDŽETA.....	161
Zoran Vavan STANJE IZVRŠNOG ZAKONODAVSTVA U GRAĐANSKIM STVARIMA U ZEMLJAMA BIVŠE SFRJ.....	173
Sanja Škorić, Tamara Čičovački MIRNO REŠAVANJE RADNIH SPOROVA – STANJE I PERSPEKTIVE.....	189
Marko Zakić, Alen Kamiš, Aleksandar Zakić STANJE I PERSPEKTIVE RAZVOJA ELEKTRONSKE UPRAVE U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA.....	201
Mladen Ivić, Nikola Vojvodić UTICAJ PRIVREDNIH SISTEMA NA EKOLOGIJU I ODRŽIVI RAZVOJ.....	211
Aco Bobić, Sjerić Niko, Predrag Pavlićević TRETMAN OSUĐENIH LICA U PENALNIM USTANOVAMA REPUBLIKE SRPSKE.....	219

Dražan Erkić, Miroslav Baljak PROMJENE ŽIVOTNE SREDINE KAO SAVREMENA BEZBJEDNOSNA PRIJETNJA.....	233
Slaviša Trajković, Krsto Jakšić, Marko Zakić, Alen Kamiš INTEGRACIJA ELEKTRONSKIH USLUGA U VREME PANDEMIJE COVID 19.....	245
Miloš Marković, Radomir Čotrić, Nikola Ćirović NASILJE NAD STARIJIM OSOBAMA.....	257
Filip Zdravković ANALIZA IZVEŠTAVANJA O DRUŠTVENOJ ODGOVORNOSTI U BANKARSKOM SEKTORU U SRBIJI I BOSNI I HERCEGOVINI.....	286
Sanja Lončar, Predrag Ranitović CLOUD COMPUTING – ULOGA I PERSPEKTIVA U ODRŽIVOM RAZVOJU.....	291
Bojana Ostojić Irena Petrušić ZNAČAJ DIGITALNOG MARKETINGA ZA RAZVOJ HOTELSKIH PREDUZEĆA.....	299
Dragan Tešanović Maja Banjac Jasmina Lazarević IDENTITET POLJOPRIVREDNIKA I PLASMAN LOKALNIH PROIZVODA NA UGOSTITELJSKO TURISTIČKO TRŽIŠTE..	313

Dr Zoran Vavan, docent
Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić Novi Sad
Univerzitet Union u Beogradu
e-mail: zoran.vavan@yahoo.com

STANJE IZVRŠNOG ZAKONODAVSTVA U GRAĐANSKIM STVARIMA U ZEMLJAMA BIVŠE SFRJ

Apstrakt:

Prinudna naplata potraživanja u građanskim stvarima u okviru izvršnog postupka uvek je aktuelno pitanje u sferi pravnog prometa i poslovanja. Postupak izvršenja podrazumeva realizaciju konkretnog prava utvrđenog određenom odlukom suda ili drugog ovlašćenog organa, koja na taj način obezbeđuje kontinuitet pravne zaštite. Sam postupak sastoji se iz dve faze – odlučivanja i sprovođenja izvršenja, te se najpre donosi odluka po podnetom predlogu za izvršenje - rešenje o izvršenju, a potom se preduzimaju konkretne izvršne radnje u cilju realizacije potraživanja. Propisi koji uređuju ovu oblast građanskih odnosa u zemljama bivše SFRJ pretrpeli su u poslednje dve decenije značajne novine. U pojedinim zemljama uvedena je nova pravna profesija – privatni (javni) izvršitelj, kojem je dodeljena dominantna uloga u sprovođenju izvršnih radnji u odnosu na sud. Tema ovog rada biće analiza postojećeg stanja izvršnog zakonodavstva u zemljama bivše SFRJ, koje uređuje ovaj složen, delikatan i zahtevan građanski postupak.

Ključne reči: izvršni postupak, sud, izvršitelj, propisi o izvršenju

1. UVODNI DEO

Postupak izvršenja u građanskim stvarima podrazumeva realizaciju konkretnog prava utvrđenog određenom odlukom suda ili drugog ovlašćenog organa, koja na taj način obezbeđuje kontinuitet pravne zaštite u građanskim sudskim postupcima.

Izvršno pravo kao posebna pravna disciplina iskazana u posebnim zakonskim propisima, izdvaja se iz građanskog prava tek u prvoj polovini prošlog veka. Do tada je izvršno pravo bilo njegov sastavni deo. To je razumljivo, obzirom da u to vreme imamo uglavnom nedovoljno razvijene robnonovčane odnose, te se pitanje sprovođenja izvršenja, uglavnom, uređivalo odredbama iz građanskopravne materije.

Postupak izvršenja u zemljama bivše SFRJ razvijao se i evoluirao kao i u ostalim feudalnim sistemima, od primitivnog i privatnog preduzimanja konkretnih prinudnih radnji do sudskog načina sprovođenja odluka.¹ Vremenom funkciju izvršenja sudskih odluka preuzima država, odnosno organi javne vlasti, te ova vrsta postupka poprima javnopravni karakter

Istorijski posmatrano građansko izvršno pravo tek u savremenom dobu dobija svoje zasluženno mesto u pravnom sistemu. Ovome je doprinela opšta tendencija razvitka robnonovčanih odnosa. Ranije se smatralo da je građansko procesno pravo jedinstvena celina u kojoj su samo segmenti ili delovi bili izvršno pravo u odnosu na parnični postupak.

U Kraljevini Jugoslaviji 1930. godine donet je prvi Zakon o izvršenju i obezbeđenju² na ovim područjima, kao samostalni zakon koji reguliše ovu materiju. Usled pravnog partikularizma koji je u to vreme postojao, ovaj propis nije u svim svojim segmentima odmah počeo da se primenjuje jer su različiti delovi teritorije tadašnje Kraljevine Jugoslavije imali različite pravne režime kao relikv prethodnog pravnog regionalizma.³ Stupio je na snagu tek 1938. godine, s obzirom na, kao što je navedeno, postojanje različitih i neujednačenih pravila i propisa, koja su nastala kao rezultat određenih istorijskih okolnosti, događaja i običaja. Ovaj zakon donet je po uzoru na austrijski Zakon o izvršnom postupku iz 1896. godine sa karakterističnim savremenim pravnim tekstom.⁴

Nakon završetka II svetskog rata, 1946. godine donet je Zakon o nevažnosti pravnih propisa donetih pre 6. aprila 1941. godine i za vreme neprijateljske okupacije,⁵ te je došlo do potpunog pravnog diskontinuiteta. Od tog perioda pa do 1978. godine korišćena su takozvana pravna pravila koja su se uglavnom po svojoj sadržini oslanjala na rešenja iz Zakona o izvršenju i obezbeđenju Kraljevine Jugoslavije.

Prvi novi zakon koji uređuje materiju građanskog izvršenja u posleratnoj federativnoj Jugoslaviji donet je 1978. godine, kao Zakon o

¹ Šarkić S., (1996), Srednjovekovno srpsko pravo, Matica srpska, Novi Sad, str.124

² "SN br. 105 - LXII" od 23.07.1930.

³ Iz tog perioda ostala su nam dva značajna spomenika pravne kulture i to Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju Ferda Čulinovića i Ive Matijevića i Sistem izvršenja i obezbeđenja, Borislava Blagojevića, oba iz 1938. godine, objavljena i štampana u Beogradu.

⁴ Starović B., (2007), Komentar Zakona o izvršnom postupku, Intermex, Beograd, str. 27.

⁵ "Službeni list FNRJ", br. 86/1946 i 105/1947

izvršnom postupku.⁶ Ovaj zakon je po svojoj strukturi predstavljao savremen i veoma sveobuhvatan tekst koji se u bazičnoj strukturi oslanjao na predratni Zakon o izvršenju i obezbeđenju. Kao realna primedba ovom zakonu moglo se staviti da je preterano štitio dužnike kao i da je imao prenatrpano zaštitnu ulogu prema društvenoj svojini. Obe primedbe mogle su se pravdati ideološkim konceptom samoupravnog socijalizma. Najpre, smatralo se da je društvena svojina primarna i da treba da ima zaštitu nad privatnom svojinom, dok je dužnik tretiran kao slabiji u procesnom položaju pa su mu davana veća ovlašćenja i veća zaštita što se pak dalje ideološki objašnjavalo humanim sistemom postupanja u samoupravnom socijalizmu.

Sve do raspada bivše države Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije na jedinstvenom pravnom području pitanje izvršenja sudskih odluka regulisao je navedeni Zakon o izvršnom postupku iz 1978. godine. Prema ovom normativu, izvršenje i obezbeđenje svih sudskih odluka koje su podložne izvršenju, bilo je u isključivoj nadležnosti suda. Dakle, sud je donosio rešenje o izvršenju i imao ovlašćenje da ga sprovodi.

Nakon raspada SFRJ, novonastale države su preuzele tradicionalna normativna rešenja ovog akta, koji je na taj način još izvesno vreme nastavio da egzistira u okviru građanskopravnih odnosa. Međutim, pored normativnih rešenja, nasleđene su i manjkavosti sistema izvršenja sudskih odluka. Problemi koji su u praksi vremenom nastajali u gotovo svim državama bivše SFRJ, odnosili su se na dugo trajanje, preteranu formalnost postupka i ogroman broj predmeta u ovoj vrsti referade sudova. Postupak izvršenja je, usled odsustva efikasnosti i funkcionalnosti, vremenom postao jedan od najvećih problema pravosuđa, te tako i samog pravnog sistema u kojem ne postoji sigurnost uživanja i zaštite utvrđenog prava. Neadekvatan normativni okvir svakako nije jedini razlog nefunkcionisanja sistema izvršenja sudskih odluka, problem je znatno složeniji. Neizvesne, nestabilne i nepovoljne društvene prilike, problem platnog prometa, katastrofalno stanje u službenim evidencijama nepokretnosti, nedovoljan broj sudija koji su postupali u izvršnim predmetima, neadekvatna obučenost i profesionalna edukovanost sudskih izvršitelja, odsustvo stimulativne zarade, a usled toga i slaba motivisanost ovih lica za efikasno sprovođenje izvršenja,

⁶ "Sl. list SFRJ", br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91

ključni razlozi su bili nefunkcionalnosti i neefikasnosti takvog sistema izvršenja sudskih odluka.⁷

Takvo stanje sistema izvršenja uslovalo je nužno reformisanje pravosuđa u gotovo svim bivšim republikama savezne države SFRJ. Svaka država je preduzela posebne korake u prevazilaženju navedenog problema. Oni su se u početnim fazama odnosili uglavnom na noveliranje normativnog okvira u cilju povećanja efikasnosti pod isključivo sudskom ingerencijom u svim vrstama i fazama postupka. U većini ovih država reformisan je postupak izvršenja u pogledu ovlašćenih lica koja sprovode postupak izvršenja, te je uvedena nova privatna pravnička profesija - (vansudski) javni izvršitelj, sa primarnim ciljem da se sudovi rasterete "nesudećih" predmeta iz referade građanskog izvršnog postupka.

Važno je pomenuti i da je na nužnost reformisanja pravosudnog sistema na ovim prostorima značajno uticala Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda,⁸ koju su u međuvremenu samostalne države ratifikovale, te prihvatile u okviru nje ingerenciju Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu. Većina presuda protiv zemalja bivše SFRJ uglavnom se odnosila na povredu čl. 6. Konvencije - prava na pravično suđenje i u okviru navedenog člana prava na suđenje u razumnom roku.⁹ Stanovište koje je Evropski sud za ljudska prava zauzeo po pitanju izvršnog postupka u svojim presudama bilo je konstatovanje obaveze svake države da obezbedi sistem izvršenja koji će omogućiti brz i efikasan izvršni postupak.

Države su se odlučile da problem, koji neminovno opterećuje sudove i kompletan pravni sistem, reše reformisanjem pravosudnog sistema, te tako i samog postupka izvršenja.

⁷Zoroska- Kamilovska T., (2013), *Reforme sistema izvršenja u državama regiona, konceptualne sličnosti i razlike, kontroverze i dileme*, u zborniku radova: "Harmonizacija građanskog prava u regionu", Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, str. 448.

⁸ Konvencija usvojena 1950. godine u Rimu, potpisana tada od strane 13 država članica Saveta Evrope. Do danas Konvenciju ratifikovalo 47 zemalja uključujući i našu zemlju koja je to učinila 2003. godine nakon prijema u članstvo Saveta Evrope - "Službeni list Srbije i Crne Gore - Međunarodni ugovori" br. 9/2003.

⁹ Postoji nekolicina presuda protiv bivših država SFRJ u kojima je konstatovana da je usled neblagovremenog i neefikasnog sprovođenja izvršenja sudskih odluka povređen čl. 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda: Omerović v. Croatia, Application No. 36071/03, Judgment of 1 June 2006; Bulović v. Serbia, Application No. 14145/04, Judgment of 1 April 2008; Atanasović and others v. FYR Macedonia, Application No. 13886/02, Judgment of 22.12.2005, Jelčić v. Bosnia and Hercegovina, Application No. 41183/02, Judgment of 31 October 2006; Bijelić v. Montenegro and Serbia, Application No. 11890/05, Judgment of 28 April 2009 i dr.

2. POSTUPCI IZVRŠENJA I OBEZBEĐENJA U ZEMLJAMA BIVŠE SFRJ

2.1. Slovenija

Republika Slovenija je prva od bivših članica SFRJ novelirala oblast građanskog izvršnog postupka *Zakonom o izvršbi in zavarovanju* 1998. godine.¹⁰ Navedenim aktom izvršena je delimična reforma sistema izvršenja sudskih odluka uvođenjem profesije (privatnog) izvršitelja. Navedena lica samostalno obavljaju svoju delatnost a imenuje ih ministar pravde za područje određenog okružnog suda. Zakonodavac je na ovaj način želeo pre svega da rastereti sud određenog dela nadležnosti kada je reč o sprovođenju izvršnih radnji.¹¹ Zakon je ovlastio izvršitelje da preduzimaju radnje u cilju sprovođenja izvršenja samo na pokretnim stvarima. Sud donosi odluku po predlogu za izvršenje a nakon toga dostavlja javnom izvršitelju na sprovođenje. Postupci sprovođenja izvršenja na ostalim sredstvima izvršenja ostali su u nadležnosti suda, te tako npr. kada je reč o odlukama iz porodičnih odnosa. Nije propisano da izvršitelj mora imati završen pravni fakultet, te je na neki način tada izostala profesionalizacija tada uvedenenove pravosudne profesije.

Do sada su izmene i dopune ovog akta vršene 13. puta, a poslednja 2021. godine. Danas izvršitelje imenuje ministar pravde, izvršitelji se potom ujedinjuju u tzv. izvršiteljske organizacije ili komore. Udruženje izvršitelja ima svoje pravno svojstvo i pravo da uređuje određene oblasti kroz podzakonska akta. Nadzor nad radom izvršitelja vrši drugostepeni sud. Kada su u pitanju uslovi za izbor, izvršitelji moraju imati peti stepen stručnosti, određeno radno iskustvo kao i dodatne uslove koji se ogledaju u opremljenoj kancelariji, tehničkoj opremi i sl. Izvršitelj može zaposliti čak do deset lica. On je odgovoran za štetu koju je prouzrokovao svojim radom, a odgovara disciplinski i krivično za propuste u svom radu.

Pored činjenice da je izmenama i dopunama postojećeg normativa nadležnost izvršitelja vremenom proširena, većina pravnih teoretičara Slovenije smatra da je ovakva reforma izvršenja kontroverzna, s obzirom na to da nije donela očekivane rezultate, te da bi bolje rešenje bilo da se kompletan postupak izvršenja, počev od donošenja odluke do postupka sprovođenja i okončanja, delegira ili isključivo sudovima ili isključivo

¹⁰ "ZIZ (Uradni list RS, št. 51/98 z dne 17. 7. 1998)" - zakon dostupan na sajtu: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/77820/>

¹¹ Članovi 280.-298., ibidem

2.2. Hrvatska

Republika Hrvatska je prva od osamostaljenja, u odnosu na ostale bivše republike SFRJ, donela novi normativ koji je regulisao postupak građanskog izvršenja sudskih odluka. *Ovršni zakon* donet je 1996. godine i nekoliko puta noveliran sa pokušajima dejudicijalizacije i privatizacije postupka sprovođenja izvršenja, pre svega putem učešća i delegacije određenih nadležnosti profesiji javnog beležnika.¹³ Institut javnog izvršitelja uveden je tek 2010. godine donošenjem novog *Ovršnog zakona*.¹⁴ U skladu sa ovim aktom, javnim izvršiteljima, kao privatnoj pravničkoj profesiji, delegirani su gotovo svi postupci sprovođenja izvršenja, izuzev postupaka koji su ostali u sudskoj nadležnosti: izvršenja radi predaje deteta roditelju, izvršenja radi ostvarivanja susreta i druženja roditelja sa detetom, kao i određivanja izvršenja na osnovu strane sudske odluke, domaće ili strane arbitražne odluke. Pored ovog zakona usvojena su još dva opšta akta vezana za izvršni postupak. *Zakon o javnim ovršiteljima*¹⁵ koji je regulisao pitanja organizacije i ovlašćenja i načina rada javnih izvršitelja i *Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima*,¹⁶ kojim je postupak izvršenja na novčanim sredstvima delegiran Finansijskoj agenciji, Hrvatskoj narodnoj banci i drugim poslovnim bankama.

Novine u oblasti izvršnog postupka, pre svega kada je reč o novoj pravničkoj profesiji javnog izvršitelja, nisu bile najbolje prihvaćene u naučnoj, stručnoj i široj javnosti. Smatrano je da država na taj način priznaje da nije u stanju da putem sudova sprovodi postupak prinudnog

¹² Rijavec V., (2009), *The Recovery of Debts Secured by Mortgage or Pledge in Slovenia, in Acces to Justice and the Judiciary*, u zborniku: "Towards New European Standards of Affordability, Quality and Efficiency of Civil", Intersentia, Antwerp – Oxford – Portland, str. 222.; Galić A., (2008), *International Encyclopedia of Laws, Civil Procedure*, suppl. 49., The Hague: Kluwer Law International, str. 62–63, 185–186.

¹³ Više o ovoj temi: Dika M., (2007), *Građansko ovršno pravo, I knjiga, Opće građansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb, str. 5.

¹⁴ Ovršni zakon, "Narodne novine Republike Hrvatske", br. 139/10 - dostupan na sajtu: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3528.html

¹⁵ Zakonom o javnim ovršiteljima, "Narodne novine Republike Hrvatske", br. 139/10, 150/11 i 70/12, dostupan na sajtu: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3529.html

¹⁶ Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, "Narodne novine Republike Hrvatske", br. 91/10, dostupan na sajtu: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_91_2570.html

izvršenja, te da će njegova privatizacija značajno povećati troškove postupka što će opet pogoditi same građane.¹⁷

Primena Zakona o ovrsi iz 2010. godine odlagana je gotovo dve godine i na kraju ovaj normativ nije ni zaživeo, ostao je samo u formi usvojenog a neprimenjenog akta. Hrvatska je 2012. godine donela novi i sada važeći *Ovršni zakon*¹⁸ kojim se odustalo od sistema privatnog izvršenja. Nekoliko puta su izvršene izmene i dopune ovog akata, poslednja 2020. godine. Sprovođenje izvršenja ovaj zakon je delegirao opštinskim sudovima, u pojedine postupke mogu biti uključeni i javni beležnici, dok je postupak izvršenja na novčanim sredstvima ostao u nadležnosti Finansijske agencije.¹⁹

2.3. Bosna i Hercegovina

U Bosni i Hercegovini, državi sa dva entiteta, faktički postoje i dva pravna sistema. Ono što je zajedničko za oba pravna područja jeste da dejudicijalizacija i privatizacija postupka izvršenja nisu sprovedeni. Dakle, postupak izvršenja sudskih odluka ostao je u isključivoj nadležnosti sudova.

U **Federaciji Bosne i Hercegovine** izvršni postupci sprovode se u skladu sa *Zakonom o izvršnom postupku Federacije BiH* iz 2003. godine.²⁰ Ovim aktom, koji je nekoliko puta menjan i dopunjavan, zadržana je ingerencija suda u određivanju i sprovođenju izvršenja u građanskim stvarima. Dakle, u ovom entitetu izvršne radnje sprovodi sudski izvršilac, kao ovlašćeni državni službenik.

Izvršni postupak u **Republici Srpskoj** uređen je *Zakonom o izvršnom postupku Republike Srpske*.²¹ Slično kao i u Federaciji BiH,

¹⁷ Zoroska- Kamilovska T., op. cit., str. 461

¹⁸ Ovršni zakon, "Narodne novine Republike Hrvatske" br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, dostupan na sajtu: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_10_112_2421.html

¹⁹ Od 01. jula 2018. godine u Hrvatskoj je stupio na snagu novi Zakon o providbi ovrhe na novčanim sredstvima kojim je novelirana ova oblast izvršenja, uglavnom u pogledu finansijskih naknada i rokova. Zakon dostupan na sajtu:

<https://www.zakon.hr/z/346/Zakon-o-provedbi-ovrhe-na-nov%C4%8Danim-sredstvima>

²⁰ Zakon o izvršnom postupku Federacije BiH, "Službene novine Federacije BiH", br. 32/2003, 52/2003 - ispr., 33/2006, 39/2006 - ispravka, 39/2009, 35/2012 i 46/2016 i "Službeni glasnik BiH", br. 42/2018 - odluka Ustavnog Suda - dostupan na sajtu: http://www.oss.ba/dokumenti/Zakon_o_izvršnom_postupku_FBIH.pdf

²¹ Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske, "Sl. glasnik Republike Srpske", br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14, 5/2017 – odluka US, 58/2018 –

ovim aktom određeno je da izvršenje određuje i sprovodi sud određen zakonom. Tako je i ovde zadržan stari, tradicionalni sistem, gde izvršenje sprovode sudski izvršioci, odnosno sudski službenici koji po nalogu suda neposredno preduzimaju pojedine radnje u izvršnom postupku,

Problemi sa efikasnošću izvršenja sudskih odluka postoje u kompletnoj državi BiH i već nekoliko godina unazad razmišlja se o rasterećenju sudova od izvršne referade, putem privatizacije profesije izvršitelja ili putem osnivanja javne agencije za naplatu, dok bi u nadležnosti sudova ostali predmeti izvršenja sudskih odluka iz porodičnih i radnih odnosa.²²

2.4. Crna Gora

Republika Crna Gora je novelirala oblast izvršenja *Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju* 2011. godine.²³ Ovim aktom uveden je sistem privatnog izvršenja u građanskopravnim odnosima. Sud je ostao isključivo nadležan za odlučivanja i sprovođenje izvršenja sudskih odluka radi predaje i oduzimanja deteta, vraćanja zaposlenog na rad i sudskih odluka po kojima je izvršni dužnik dužan da učini određenu radnju koju umesto njega po zakonu ili pravnom poslu ne može da učini drugo lice. U svim ostalim izvršnim postupcima nadležan je javni izvršitelj.²⁴ Zakonodavac je u Crnoj Gori učinio korak više kada su u pitanju samostalnost i nadležnosti javnog izvršitelja. Naime, on ne samo što sprovodi izvršenja, već ih i određuje donošenjem rešenja o izvršenju, čime preuzima deo sudijske funkcije i uloge u pravosuđu.²⁵

rješenje US BiH i 66/2018 dostupan na sajtu: <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-izvrsnom-postupku.html>

²² Zaključci sa okruglog stola održanog u Sarajevu februara 2018. godine u organizaciji Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća BiH, na kojem je tema bila "*Unapređenje izvršnog postupka u Bosni i Hercegovini odabirom efikasnog sredstva izvršenja*", izveštaj dostupan na sajtu: <https://www.paragraf.ba/dnevne-vijesti/07022018/07022018-vijest1.html>

²³ Zakon o izvršenju i obezbjeđenju, "Službeni list Republike Crne Gore", br. 36/2011, 28/2014, 20/2015, 22/2017, 76/2017 – odluka US I 25/2019 - dostupan na sajtu: <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-izvršenju-i-obezbjedjenju.html>

²⁴ Članovi 3. i 4. Zakona o izvršenju i obezbjeđenju, ibidem

²⁵ Ovakvo zakonsko rešenje izazvalo je dosta polemike u stručnoj javnosti. Više o tome u: Račić R., 2012. *Novi Zakon o izvršenju i obezbjeđenju Crne Gore*, Zbornik radova IX tradicionalnog međunarodnog naučnog skupa, "Pravnički dani Prof. dr Slavko Carić - Savremene tendencije razvoja pravnih sistema država u regionu", Novi Sad, str. 344.

2.5. Makedonija

Republika Makedonija je 2005. godine novelirala i značajno promenila postupak izvršenja u građanskopravnoj materiji donošenjem *Zakona za izvršivanje*.²⁶ Postupak sprovođenja izvršenja gotovo svih sudskih odluka ovim zakonom delegiran je isključivo izvršiteljima, kao licima sa javnim ovlašćenjima. U nadležnosti suda ostao je jedino postupak izvršenja radi predaje deteta. Javni izvršitelji su u svim ostalim postupcima ovlašćeni da donose odluke i sprovode izvršenja. Uvođenjem javnih izvršitelja kao posebne privatne profesije, do tada malo poznate na prostoru bivše SFRJ, Makedonija je učinila inovativni i dejudikativni korak u izvršnom postupku. Taj korak imao je i svoje pozitivne efekte prema zvaničnim izveštajima i analizama o primeni navedenog zakona, pre sve ga u pogledu efikasnosti postupka i naplate potraživanja.²⁷

Novi i sada važeći *Zakon za izvršivanje*²⁸ Makedonija je donela 2016. godine, ali po pitanju nadležnosti za sprovođenje izvršenja nije bilo značajnijih normativnih izmena.

2.6. Srbija

Izvršno zakonodavstvo u Republici Srbiji, kao i u drugim državama u čijem sastavu je Srbija bila (SFRJ, SRJ, SICC), pratili su isti problemi koji su se uglavnom odnosili na problem njegove efikasnosti i relaizacije prava garntovanog sudskom odlukom.

Iako se očekivalo da će *Zakon o izvršnom postupku* iz 1978. godine, o kojem je već bilo reči, biti vrlo brzo doradivan, na noveliranje se čekalo sve do 2000. godine.²⁹ U nameri da ubrza postupak, uvedena su pojedina rešenja koja su bila u samom startu veoma kritikovana. Isključena je mogućnost svakog odlaganja, o pravnom leku (prigovor)

²⁶ *Zakon za izvršivanje*, "Služben vesnik na Republika Makedonija", br. 35/05 - dostupan na sajtu: <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-izvrshuvane-20-04-2011-prechisten-tekst.pdf>

²⁷ U periodu od 2006. godine do 2009. godine procenat realizovanih izvršnih postupaka je bio duplo veći i period naplate se dvostruko smanjio u odnosu na rezultate prethodno važećeg sudskog postupka - više o tome: Zoroska- Kamilovska T., (2013). op. cit., str. 460.

²⁸ *Zakon za izvršivanje*, "Služben vesnik na Republika Makedonija", br. 72/2016 - dostupan na sajtu: <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-izvrshuvane-12-04-2016.pdf>

²⁹ 2000. godine usvojen je novi *Zakon o izvršnom postupku* - "Službeni list SRJ" br. 28/2000

odlučivao je isti sud koji je doneo prvostepeno rešenje, uvedena je obaveza izvršnog dužnika da predujmljuje troškove, izostavljen prigovor trećeg lica.

Nakon toga, usledilo je nekoliko pokušaja celovitog ili delimičnog uređivanja ove materije. Tako je već nakon 4 godine usvojen novi Zakon o izvršnom postupku³⁰, koji je predstavljao prvi opšti akt kojim se uređuje postupak izvršenja na nivou Republike Srbije. Ovaj Zakon, imajući u vidu pravni sistem i mogućnosti, imao je uglavnom uravnotežen odnos između prava izvršnog poverioca i izvršnog dužnika, a uveo je i čitav niz kvalitetnih rešenja koja se odnose na neka nova sredstva izvršenja.

Naredni procesni akt koji reguliše građanski izvršni postupak usvojen je pod nazivom Zakon o izvršenju i obezbeđenju 2011. godine,³¹ a kao najznačajnija novina ovog akta svakako predstavlja uvođenje u pravni sistem Republike Srbije nove pravničke profesije - (privatnih, vansudskih) izvršitelja. Pored činjenice da su uvedeni profesionalni pravnici kao lica koja sprovode izvršne postupke, zadržan je postupak izvršenja putem ovlašćenog lica suda - sudskog izvršitelja, te je na taj način u određenoj meri uveden paralelni sistem izvršenja sudskih odluka, pri čemu su izvršni poverioci imali mogućnost izbora kome će poveriti postupak izvršenja – sudu ili (privatnom) izvršitelju.

21. decembra 2015. godine u Narodnoj skupštini Republike Srbije izglasan je tada novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju,³² a njegova primena počela je 01. jula 2016. godine. Ovaj Zakon uvodi jasniju terminološku distinkciju profesije privatnog izvršitelja, koji postaje "javni izvršitelj", čime se naglašava njegova javna uloga i javni značaj. Javni izvršitelj od tada u Srbiji *de jure* i *de facto* preuzima primat u postupcima sprovođenja izvršenja u odnosu na sud. Ova izmena nije samo jezička i terminološka, već ona u sebi nosi veoma značajno opredeljenje zakonodavca da se izvršiteljima koji ovaj posao obavljaju kao privatnu pravosudnu profesiju daju i značajnija javna ovlašćenja, te se prefiks „javni“ određuje i kao namera zakonodavca da izvršiteljima da dominantnu ulogu u postupku sprovođenja izvršenja. Isključiva nadležnost suda ostaje samo u postupcima za izvršenje zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari, činjenje, nečinjenje i trpljenje te izvršenje izvršnih isprava u vezi sa porodičnim odnosima, te vraćanjem zaposlenog na rad. Javni izvršitelji su jedino i isključivo nadležni za

³⁰ "Službeni glasnik RS" br. 125/2004

³¹ "Službeni glasnik RS" br. 31/2011

³² "Službeni glasnik RS" br. 106/2015

izvršenje ostalih izvršnih isprava, rešenja o izvršenju na osnovu verodostojnih isprava, te rešenja o usvajanju predloga za protivizvršenje i rešenja o izvršenju rešenja o izrečenim sudskim penalima. Zakon je predvideo da kontrolni mehanizam nad radom izvršitelja ostvaruju sud, Ministarstvo pravde, ali i javno izvršiteljska komora. Svaka od ove tri kontrole ima u sebi pojedine specifičnosti kako u pogledu obima kontrole tako i sa aspekta reperkusija za nepostupanje po onome što je Zakon predvideo.

Poslednje izmene i dopune prethodno navedenog i sada važećeg Zakona o izvršenju i obezbeđenju usvojene su 26. jula 2019. godine a njihova primena počela je 1. januara 2020. godine.³³ Ovim aktom takođe su dodatno proširene nadležnosti javnog izvršitelja (zajednička prodaja pokretnih i nepokretnih stvari, naplata zakonskog izdržavanja, mogućnost da se posebnim aktima utvrde dodatne nadležnosti u posebnim postupcima), uvedene održene tehnološke inovacije u ovaj postupak (elektronsko javno nadmetanje, elektronska oglasna tabla), kao i dodatna ograničenja izvršenja na pojedinim predmetima (jedina nepokretnost kod naplate komunalnih usluga, određena primanja i sl.).

3. ZAKLJUČAK

Materija izvršnog prava uređuje danas veoma važnu oblast zaštite prava građana i njihove imovine. Svaka demokratska i pravno uređena država je u obavezi da omogući građanima punu primenu i zaštitu ljudskih prava, kroz koju će oni imati mogućnost da svoje postupke, koji se vode pred državnim organima, reše u primerenim, razumnim vremenskim okvirima. Na državi je, takođe, da odluči, da li će uspostaviti takav pravni sistem koji će omogućiti građanima dostupnost pravde. Od dostupnosti pravde zavisi poverenje u pravosuđe, te i poverenje u sistem.

Postupci izvršenja predstavljaju često završnu fazu u ostvarenju konkretnog potraživanja i realizaciju obaveze određenih subjekata, te bez njih uživanje prava proklamovanog zakonom i utvrđenog odlukom suda nije moguće. Upravo iz tog razloga, da bi zaštita prava u sudskim postupcima bila delotvorna, postupak izvršenja mora biti efikasan i svrsishodan. Često se na proces sprovođenja ove vrste izvršenja gleda kao na čistu realizaciju određenog akta, na jednokratno činodejstvovanje suda i pomoćnih organa, pri čemu izvršni postupak gubi svoju suštinu. Suština je upravo u tome da ova vrsta postupka predstavlja "proces", te je

³³ Zakon o izmenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbeđenju - "Službeni glasnik RS" br. 54/2019

nužno planirati radnje i donositi odluke sistematično, sagledavajući izvor problema, njegovo saniranje i posledice koje postupanje u predmetu može proizvesti.

U radu je ukazano kako su, nekada bivše članice SFRJ, danas Zemlje Zapadnog Balkana, uredile ovaj veoma važan građanski postupak. U većini zemalja izvršni postupak je značajno noveliran, pre svega u pogledu sprovođenja izvršenja, te tako sada profesionalnih lica, izvršitelji koji su pravnici po struci, preduzimaju izvršne radnje u cilju naplate potraživanja i realizacije rešenja o izvršenju. Samo su u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini zadržana još uvek tradicionalna sudska izvršenja, gde drđavni službenici kao lica zaposlena u sudovima sprovode izvršne radnje. U zemljama gde je ova vrsta građanskog postupka poverena privatnim (javnim) izvršiteljima, deluje da je sa jedne strane ostvarena dvostruka korist. Pre svega sudovi su rasterećeni nagomilane izvršne referade i poboljšana je efikasnost naplate potraživanja. Ono što se otvara kao pitanje sa druge strane, kolika je zaista u jednom takvom sistemu izvršenja korist svih građana i koliki benefit države, uzimajući u obzir da se država odrekla značajne ingerencije i značajnih sredstava.

Sve u svemu, činjenica je da postupak izvršenja jeste poslednja nada i poslednja brana ne samo konkretnog i pojedinačnog prava, već kompletnog pravosudnog sistema, te se utoliko od države i odgovornih lica koja u njemu učestvuju očekuje maksimalno angažovanje i predanost u radu, kako bi se efikasno zaštitile osnovne vrednosti jednog modernog, civilizovanog i pravno uređenog društva. "Izvršenje je život prava, u njemu pravo živi ili umire".³⁴

³⁴ Đorđević J., (1979), Pojam, uloga i značaj izvršenja u pravu, Zbornika radova: Izvršenje sudskih odluka, Republički sekretarijat za pravosuđe i opštu upravu SR Srbije i Republički zavod za javnu upravu SR Srbije, Beograd, str. 15.

Zoran Vavan, PhD, Assistant Professor

Faculty of Law and Business studies dr Lazar Vrkatić, Novi Sad
University Union in Belgrade

STATE OF EXECUTIVE LEGISLATION IN CIVIL MATTERS IN THE COUNTRIES OF THE FORMER SFRJ

Abstract:

Compulsory collection of receivables in civil matters within the enforcement procedure is always a topical issue in the field of legal transactions and business. The enforcement procedure implies the realization of a specific right determined by a certain decision of a court or other authorized body, which thus ensures the continuity of legal protection. The procedure itself consists of two phases - decision-making and enforcement, and first a decision is made on the submitted proposal for enforcement - a decision on enforcement, and then specific enforcement actions are taken in order to realize the claim. The regulations governing this area of civil relations in the countries of the former SFRJ have undergone significant innovations in the last two decades. In some countries, a new legal profession has been introduced - the private (public) bailiff, who has been assigned a dominant role in carrying out enforcement actions in relation to the court. The topic of this paper will be the analysis of the current state of executive legislation in the countries of the former SFRJ, which regulates this complex, delicate and demanding civil procedure.

Key words: enforcement procedure, court, enforcement agent, enforcement regulations

4. LITERATURA

1. Dika M., (2007), Građansko ovršno pravo, I knjiga, Opće građansko ovršno pravo, Narodne novine, Zagreb
2. Đorđević J., (1979), Pojam, uloga i značaj izvršenja u pravu, Zbornika radova: Izvršenje sudskih odluka, Republički sekretarijat za pravosuđe i opštu upravu SR Srbije i Republički zavod za javnu upravu SR Srbije, Beograd
3. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda - "Službeni list Srbije i Crne Gore - Međunarodni ugovori" br. 9/2003

4. Galić A., (2008), International Encyclopedia of Laws, Civil Procedure, suppl. 49., The Hague: Kluwer Law International
5. Ovršni zakon, "Narodne novine Republike Hrvatske" br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, dostupan na sajtu: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_10_112_2421.html
6. Ovršni zakon, "Narodne novine Republike Hrvatske", br. 139/10 - dostupan na sajtu: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3528.html
7. Račić R., (2012) Novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju Crne Gore, Zbornik radova IX tradicionalnog međunarodnog naučnog skupa, "Pravnički dani Prof. dr Slavko Carić - Savremene tendencije razvoja pravnih sistema država u regionu", Novi Sad
8. Rijavec V., (2009), The Recovery of Debts Secured by Mortgage or Pledge in Slovenia, in Acces to Justice and the Judiciary, u zborniku: "Towards New European Standards of Affordability, Quality and Efficiency of Civil", Intersentia, Antwerp – Oxford – Portland
9. Starović B., (2007), Komentar Zakona o izvršnom postupku, Intermex, Beograd
10. Šarkić N., Nikolić M., (2020), Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju - drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta Union i JP Službeni glasnik Beograd
11. Šarkić S., (1996), Srednjovekovno srpsko pravo, Matica srpska, Novi Sad
12. Vavan Z., Šarkić N., (2021), Analiza stanja izvršnog zakonodavstva u građanskim stvarima, Časopis: *Izbor sudske prakse* - naučni, stručni i informativni časopis, Glosarijum, broj 5-6, Beograd
13. Zaključci sa okruglog stola održanog u Sarajevu februara 2018. godine u organizaciji Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća BiH, na kojem je tema bila "*Unapređenje izvršnog postupka u Bosni i Hercegovini odabirom efikasnog sredstva izvršenja*", izveštaj dostupan na sajtu: <https://www.paragraf.ba/dnevne-vijesti/07022018/07022018-vijest1.html>
14. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbeđenju - "Službeni glasnik RS" br. 54/2019
15. Zakon o izvršenju i obezbeđenju "Službeni glasnik RS" br. 106/2015
16. Zakon o izvršenju i obezbeđenju "Službeni glasnik RS" br. 31/2011

17. Zakon o izvršenju i obezbeđenju "SN br. 105 - LXII" od 23.07.1930.
18. Zakon o izvršenju i obezbeđenju, "Službeni list Republike Crne Gore", br. 36/2011, 28/2014, 20/2015, 22/2017, 76/2017 – odluka US I 25/2019 - dostupan na sajtu:
<https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-izvršenju-i-obezbjeđenju.html>
19. Zakon o izvršnom postupku - "Službeni list SRJ" br. 28/2000
20. Zakon o izvršnom postupku "Sl. list SFRJ", br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91
21. Zakon o izvršnom postupku "Službeni glasnik RS" br. 125/2004
22. Zakon o izvršnom postupku Federacije BiH, "Službene novine Federacije BiH", br. 32/2003, 52/2003 - ispr., 33/2006, 39/2006 - ispravka, 39/2009, 35/2012 i 46/2016 i "Službeni glasnik BiH", br. 42/2018 - odluka Ustavnog Suda - dostupan na sajtu:
http://www.oss.ba/dokumenti/Zakon_o_izvršnom_postupku_FBI_H.pdf
23. Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske, "Sl. glasnik Republike Srpske", br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14, 5/2017 – odluka US, 58/2018 – rješenje US BiH i 66/2018 dostupan na sajtu:
<https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-izvršnom-postupku.html>
24. Zakon o nevažnosti pravnih propisa donetih pre 6. aprila 1941. godine i za vreme neprijateljske okupacije "Službeni list FNRJ", br. 86/1946 i 105/1947
25. Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, "Narodne novine Republike Hrvatske", br. 91/10, dostupan na sajtu:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_91_2570.html
26. Zakon o providbi ovrhe na novčanim sredstvima, dostupan na sajtu: <https://www.zakon.hr/z/346/Zakon-o-provedbi-ovrhe-na-nov%C4%8Danim-sredstvima>
27. Zakon za izvršivanje, "Služben vesnik na Republika Makedonija", br. 35/05 - dostupan na sajtu:
<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-izvrshuvane-20-04-2011-prechisten-tekst.pdf>
28. Zakon za izvršivanje, "Služben vesnik na Republika Makedonija", br. 72/2016 - dostupan na sajtu:

<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-izvrshuvane-12-04-2016.pdf>

29. Zakonom o izvršbi in zavarovanju, "ZIZ (Uradni list RS, št. 51/98 z dne 17. 7. 1998)" - zakon dostupan na sajtu:
<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/77820/>
30. Zakonom o javnim ovršiteljima, "Narodne novine Republike Hrvatske", br. 139/10, 150/11 i 70/12, dostupan na sajtu:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3529.html
31. Zoroska- Kamilovska T., (2013), Reforme sistema izvršenja u državama regiona, konceptualne sličnosti i razlike, kontroverze i dileme, u zborniku radova: "Harmonizacija građanskog prava u regionu", Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu